

4. *Diplomatarium Dalecarlicum. Urkunder rörande Landskapet Dalarna: samlade och utgifne* (1sta Del) af *C. G. Kröningssvärd* (Herredshövding) och *J. Lidén* (Biergvarfs-Medicus.) Stockh. 1842. 312 S. 4to (Med 2 Tavler Facsimiler) II. III. Del, utg. af *C. G. Kröningssvärd*. Fahlun, 1844—46. 312 og 246 S. foruden 68 S. Register. 4.

Det berømmelige Foretagende, hvis Frugt er ovennævnte Værk, fortæner i høj Grad svenske og nordiske Historikers Erkiendtlighed. To Mænd, ikke, som man siger, af Faget, men tilskyndte af patriotisk Sands og videnskabelig historisk Interesse, levende i Dalarna, og maaste Indfødte i denne Provinds, have opoffret betydelig Tid, Arbeide og Møie paa at samle alle, dette Landskab vedkommende Diplomer og Brevskaber, som ved deres Form og Bestaaffenhed kunne egne sig til Optagelse og Afstrykning i et diplomatarisk Værk. Udførelsen af dette Foretagende er skeet med al den Trofskab og Nøiagtighed, som her kan fordres. Udgiverne have ikke forfemt, ved anbragte Tegne eller udtryffeligt Angivelse, at gjøre det kiendeligt, hvor det er et originalt Brev, hvis Text er giengivet; eller hvor man har maattet nøies med Andres, ikke altid i Stävning m. m. fuldkommen nøiagtige Copier. Andre kritiske Tegne angive, hvor kiendelige Feil fandtes i den aftrykte Copies Text eller Skrivemaade; og for ulæselige Ord er Plads ladet aaben. Alle øvrige, ved Diplomers omhyggelige Afstrykning brugelige Forholdregler ere iagttagne; og da det laae i Udgivernes Plan at samle, saa vidt mueligt, alle til Dalarnes Diplomatarium hørende Breve indtil **1560** paa eet Sted, have de heller ei villet udelade de allerede andensteds trykte Diplomer og Documenter, af saadan Art, at de kunde regnes at høre under Værkets Plan og Formaal. Hvor betydelig Samlingen i det Hele er bleven, kan sluttes deraf, at 1ste Deel, i 282 Nummere, allene indeholder hvad der er ældre end Gustav I:s Thronbestigelse; men, foruden 29 senere

fundne Breve, ældre end 1523, som i anden Deel ere meddeelte, har Hr. Krøningsværd (som Udgivelsen af 2. og 3. Deel, ved Hr. Videns Forslytelse, allene tilfaldt) havt det Held at kunne berige Samlingen med et vigtigt Tillæg til 3die Deel af 60 ældre, og alle efter Originaler aftrykte Breve, fra 1392—1508. Alle 3 Dele indbefatte saaledes i Alt 919 Breve; hvortil Udg. endnu lover et Supplement, der skal indeholde en kronologisk Indholdstavle over alle Brevene, og adskillige Stamtafler.

Man vil da i dette Værk besidde et af de vigtigste, og paa den mest fornuftrette Maade anlagte Kildekrifter til Historien af et enkelt Landskab i Sverrige. For de med Videnskaben Fortrolige vil det være ligesaa usfordøent at bevise Gavn og Fornødenhed af slike Provindhistorier, for at kunne tilveiebringe en almindelig og national Rigs historie; som at lægge for Dagen, hvor uundværlig til et saadant Foretagende, naar man vil tænke sig det udført med Kritik og historisk Aand, Benyttelsen af diplomatisk Kilder er. — Det er et Held for den, der engang vil skrive det mærkværdige Landskabs og Folkestammernes Historie, som beboe det, at disse Kilder endnu, efter saamange Aars Forløb, ere bevarede i den Mængde, som vi her forfindes, for en Provinds som Dalarna, hvis sildige Bebyggelse Udgiverne (i Fortalen til 1ste Deel) have viist ved nogle interessante Noticer og antiquarisk-historiske Antydninger. Hertil hører, at Dalarna have næsten ingen Mindesmærker fra Hedenold, der vidne om en meget tidlig Befolkning; endskiøndt, som man veed, Hedenkabet i dette Land naaer endog ned til Slutningen af 12te Aarhundrede. Paa eet og andet Næs, ved Soer i affides liggende Egne, findes vel enkelte Grupper af smaa, runde Steensamlinger, som Dalkarlene kalde Finngrove; men stet ingen „Ætthøie fra den saakaldte Høi-Alder“; og ingen Runesteen ovenfor „Langheden.“ Jerntilvirkning har vel allerede under Hedenold fundet Sted i Dalarna; men bestod kun i Myre- eller Mosemalms (jernholdende Mosejords) Smeltning i smaa Jordgruver, hvori man opstablede og antændte Ved, i Stedet for Kul, til Smeltningen. Af saadanne Gruver findes her endnu gamle Spor, og denne Jerntilvirkning fandt Sted endog efterat

det egentlige Biergværksbrug var opfommet. Med dette, og som Udg. mene, „omtrent samtidigt, eller snart efter Christendommens almindelige Udbredelse i Dalarne“, begyndte først et nyt og egentligt historisk Liv, og en mere udbredt Befolkning i dette Landskab; og omtrent ved samme Tid, henimod Midten af det 13de Aarh., begynder ogsaa Rækken af de ældste offentlige Documenter, som vedkomme Dalarne. Udg. antage, neppe uden Grund, og beklage det med Joie, at en stor og vigtig Deel af saadanne Breve, og netop fra ældre Tider, ere forsvundne; hvortil forskjellige Aarsager opregnes. Imidlertid er dette svenske Provinds-Diplomatarium, som man seer, dog af betydelig Rigdom; og vigtigere, end Brevenes Mængde, er den Værdi og Interesse for den indre Forfatning, for Culturens og Sprogets Historie, som Manges Indhold besidder. Dette Værk, hvis patriotiske Samlere og Udgivere have det billigste Krav paa enhver nordisk Historikers skionsomme Tak, fortiente derfor ogsaa at paastienes i Landet, som det tilhører, ved en saadan Recension, der mere i det Enkelte udledte og fremstillede de vigtigere af saa mangfoldige interessante Resultater og Tidsforhold, som for det uvante, uovede Sic dolge sig i en saadan Diplomsamling.

-
5. Blekingiske Mindesmærker fra Hedenold, betragtede i deres Forhold til de øvrige skandinaviske og europæiske Oldtidsminder, af J. J. A. Worsaae. Med femten lithogr. Tavler. Kbh. Reitzels Forlag. 1846. 82 S. 4to.

Det er i vor fædrelandske og historiske Literatur et Phænomen, ligesaa glædeligt fra den videnskabelige Side, som det kan være tresteligt for dem der troe i mange af vor Tids Vilkaar at sine uheldige Budsler for denne Literaturs Fremtid, dersom den ikke vender sig mod et Maal, hvor den skulde finde nye Livsbilder ved at aflæde sig sin individuelle Selvstændighed, at vi kunne